

Dominik V. Retinger

ELIZINA

TAJNA

Aušvic

PLAĆENA LJUBAV

Prevela s poljskog
Snežana Đukanović

Laguna

Naslov originala

Dominik W. Rettinger

SEKRET ELIZY – AUSCHWITZ, PŁATNA MIŁOŚĆ

Copyright © by Dominik Wiczorkowski Rettinger, 2018

Translation copyright © 2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

Dok postojimo, nema smrti...

Epikur

Predgovor

Kada mi je 2015. godine ljubazna filmska režiserka predložila da napišem scenario za film o ženama iz komanda Puf, ispostavilo se da je taj zadatak neobično težak. Pre svega zato što nijedna od preživelih žena koje su bile u tom radnom odredu nije zapisala svoja sećanja. Naime, posle rata tim ženama je uskraćen status žrtava nacizma. Stid i strah od progona doveli su do toga da su radije ćutale i nestajale.

Ko je, u čije ime i s kakvim pravom tako postupao sa žrtvama bolesne nacističke mašte? Ko ima pravo da sudi ljudskom biću koje doživljava lagano, okrutno umiranje u koncentracionom logoru i, pokušavajući da se spase, odlučuje se na takav korak? Da li bi sudije ovih žena bile tako sigurne u svoje odluke da su se i same našle u paklu logora? Posleratnom osudom žrtava komanda Puf na skrivanje svoje sudbine i ništavila, te sudije su postale njihovi naredni mučitelji.

O koncentracionim logorima dosta su pisali ljudi koji su ih preživeli, i možda bi trebalo zauvek zatvoriti tu temu. Logori su specifične oblasti. Sasvim sigurno se ne mogu koristiti za književnu ili filmsku fikciju bez dublje poruke. Međutim, ako bismo zauvek zatvorili temu o logorima, da li bi naredne

generacije želele da posegnu za dokumentima, knjigama ili filmovima od pre mnogo godina? Po mom mišljenju, o logorima bi trebalo razgovarati u svim mogućim oblicima umetnosti ukoliko su namere stvaraoca časne. Ne smemo ih nikada zaboraviti. Baš kao što ne smemo zaboraviti ni Holokaust.

U poslednje vreme snimljeno je nekoliko dokumentarnih filmova o komandu Puf. Značajnih, jer su probili zid ćutanja i averziju odbacivanja. Ali i dalje nije napisan roman na tu temu niti je snimljen igrani film. Posle saznanja o stvarnom postojanju tog radnog odreda i sudbini njegovih žrtava, zaključio sam da je došlo vreme da se o tome ispriča u književnom obliku. Pokušao sam da gledam na te događaje očima svedoka, da iznesem priču o velikoj patnji, priču koja nijednog čitaoca neće ostaviti ravnodušnim. Nadam se da će moj roman u izvesnoj meri vratiti ovim ženama dostojanstvo. Da će učiniti da se ne osuđuju olako njihovi strašni izbori s tačke gledanja savremenog, bezbednog postojanja. Verovatno više nema mnogo živih žena iz komanda Puf, ali možda su njihova deca ili unuci otkrili tu tajnu i moraju se neprestano suočavati s njom.

Pripadam generaciji rođenoj nekoliko godina posle rata. Tema o zločinima nacizma bila je stalno prisutna u mojoj porodici, vaspitanju, obrazovanju. Ljudi koji su me okruživali preživeli su rat, mnogi od njih su doživeli košmare oba totalitarna sistema, mnogo mojih rođaka je ubijeno. Nacizam, a posebno Holokaust, oduvek su me pratili kao strašna, nezamisliva iskustva, koja sam imao sreće da izbegnem za jedva nekoliko godina. Na kraju sam odlučio da se suočim s jednim delićem tog sećanja, iz perspektive do tog časa netaknute rukom pisca.

Drugi svetski rat, logori, Holokaust bacaju ružnu senku na našu civilizaciju. Ako nas i posle dve hiljade godina i dalje potresa smrt na krstu, nadam se da sećanje na decu koja umiru od gladi na ulicama geta nikada neće nestati. Kao ni na nedužne žrtve tog rata. Zato treba i dalje pisati romane i snimati filmove o tom najvećem ludilu u istoriji čovečanstva. Makar samo zato

da bi učitali ljude spremne da lažno predstavljaju te zločine u ime svojih opasnih ciljeva.

Pišući ovaj roman, u delu koji govori o logoru Birkenau, služio sam se sećanjima njegovih nekadašnjih zatvorenika. Neka od tih sećanja objavljena su u obliku dnevnika ili autobiografskih romana. Trudio sam se da izbegnem podražavanje likova i događaja, ali u nekoliko slučajeva sam navodio činjenice onako kako su ih opisale autorke. U pitanju su mali ali za taj pakao karakteristični događaji, pa sam smatrao da zahtevaju tačan citat. Nadam se da uključivanje istorijskih činjenica u naraciju romana opravdava taj moj postupak.

Eliza, junakinja romana, jevrejskog je porekla. Jevrejska kultura mi je vrlo bliska s obzirom na njeno svedočanstvo, izvanrednu lepotu i univerzalne vrednosti koje predstavlja. Ponosan sam što mogu na ovaj način odati poštu narodu prema kom gajim veliko poštovanje i sa kojim izuzetno saosećam. Druga junakinja je Nemica. Znam da ogroman deo nemačkog naroda nije podlegao fascinaciji nacizmom, ali mu se usled sveprisutnog terora nije mogao ni usprotiviti. To treba imati na umu, i zbog toga je i Anina priča tragična.

Događaji i činjenice opisani u romanu inspirisani su dobro dokumentovanim materijalom i želeo bih da zahvalim gospođi doktorci Agnješki Veseli za približavanje istine o komandu Puf. Takođe zahvaljujem režiserki Magdaleni Lazarkjevič za inspiraciju ovom temom. I mojoj supruzi Barbari – za kritičku i kreativnu pomoć tokom rada na romanu. Kao i Zbignjevu Kanjskom, mom odvažnom agentu, koji je uverio izdavačku kuću *Svet knjige* da roman treba objaviti. Gospođi redaktorki Joani Laprus-Mikulski, koja je poverovala našoj preporuci a potom prihvatila tekst romana u sadašnjem obliku. Takođe i gospođama Magdaleni Ščensni-Mrovčinjski i Rišardi Vitkovski-Kšeski za izvanredno pažljivo uređivanje teksta.

Na kraju zahvaljujem gospodinu Tomašu Jendričku za promišljenu brigu o knjizi.

1

Uzbuđenje koje je Ana osećala dok je posmatrala oštre brežuljke i kuće ravnih krovova rasplinute na lelujavom vazduhu bilo je čudesno. Sunce, vazduh i smeđi pesak stapali su se u tešku, bolnu magmu, oduzimali nadu plućima, očima i namučenoj koži. Izdržati naredni minut delovalo je kao test snage, zatim je dolazio sledeći minut pa sledeći, podjednako nemoguć, apsurdan.

Celoga života otvoren prostor podrazumevao je ogromno, beskrajno zelenilo. Ovde se probijala do mozga blistava razbuktana ogoljenost, zahtevala je pokornost, pretila ludilom za odbijanje. Vreme je prestajalo da postoji, ljubomorno je štitilo primitivne oblike života, nedokučivosti plemena kojima je hiljadama godina ranije započelo čovekovo putovanje. Zaslepljujuće svetlo donosilo je pročišćenje, bez podvale, do poslednje kosti koja se belela na pesku. Polegnuti, prestati sa razmišljanjem, predati se snažnoj volji pustinje. Takvu ju je ugledao Stvoritelj kada je rekao: postani!

„*Kaifa haluk?*“

Trgnula se iz zamišljenosti i ugledala palestinskog vozača, koji je okrenuo ka njoj svoje izborano, smeđe lice razvučeno u osmeh.

„Kako ti osećaš?“, nespretno je preveo na engleski.

To ga nije sprečilo da zaobiđe goniča i tri mazge, kao da je starim ševroletom upravljala neka viša sila. Nekoliko mršavih pasa nagradilo je automobil lajanjem, oblak prašine prekrpio je goniča i mazge; sve je nestajalo poput utvare iz snoviđenja, stvarna je bila samo patnja. Ima preko sedamdeset godina, umorna je i potištena, šta traži u zemlji proroka i mesija? Može li ovde spasti nečiji život? Nada se raspršivala na vrućini, postajala je iluzija uma. Palestinac nije mario za njeno ćutanje, s vedrim osmehom uključio je radio i počeo da pevuši monotonu arapsku pesmu. Ana je s naporom podigla ruku i prljavom maramicom razmazala znoj po licu. Vozač joj je, pokazujući šakom prema ustima, objašnjavao da treba da pije.

„Voda, puno voda. Ti piješ.“

Otvorio je kasetu i iz mraka izvukao flašu od tamnog stakla i pružio joj je preko naslona sedišta. Ana se na trenutak zagledala u prljavo staklo sa zamućenom vodom, a onda zavrтела glavom.

„Nije dobro“, zabrinuo se Palestinac.

Prineo je bocu ustima i otpio nekoliko gutljaja kao da je želeo da se uveri da je razumela njegove namere. Ana je skrenula pogled i zagledala se u vrelu pustinju. Vozač je pomirljivo uzdahnuo, vratio bocu u kasetu i ponovo zapevušio pesmu sa radija. Verovatno je govorila o ljubavi jer mu je pogled postao sanjarski a glas zvučao sladunjavo.

Ševrolet je poskakivao po džombastom putu, škripitao dotrajanim amortizerima, ostavljajući za sobom široke trake prašine koje su još dugo lebdele na ustajalom vazduhu.

* * *

Jednospratne zgrade s limenim krovovima opasivale su suncem obasjano dvorište sa tri strane. Muškarci i žene u izbledelom zelenom cvilihu palili su cigarete u senci zidova, vrzmali se

oko prašnjavih borbenih vozila, igrali fudbal, leškarili na ležaljka. Na nekima su blistali beli zavoji. Rat se završio, ali u svakom trenutku mogli su ih poslati da spreče nove neprijateljske napade. U njihovom stavu i pokretima osećala se dosadna spremnost za borbu i ubijanje; bez ponosa i nade koji prate neiskusne regrute.

Ševrolet se zaustavio pred kapijom, obavio prašinom tri nepomična stražara, dok su cevi njihovih karabina bile usmerene ka glavama vozača i putnice. Palestinac nije pokazivao nemir, ali njegovi pokreti su postali spori i oprezni; pokazivao je vojnicima da je svestan opasnosti i dostojan poverenja. Izašao je, otvorio zadnja vrata i pružio Ani ruku kako bi joj pomogao da izađe iz taksija.

„Ja ostati ovde“, rekao je glasno i pokazao rukom na mrku zemlju pod nogama. Učinio je gest podizanja boce, brzo i zabrinuto. „Ali ti piješ.“ Ana je zahvalno klimnula glavom, a zatim ušla u malu stražarsku kućicu. Jedan stražar ju je sproveo pod nišanom karabina, dok drugi nije prestajao da motri na vozača.

Za niskim stolom sedeo je dvadesetogodišnji podoficir u košulji razdrletoj na grudima. Nije ustao niti se oglasio. Nalanzajući se na parapet prozora, devojka u zelenoj uniformi nacišla je pridošlicu mašinkom koja joj je visila preko ramena. Ana je ćutke spustila pred podoficira presavijeno parče papira. Podigao ga je, raširio i pročitao u tišini, a potom klimnuo glavom sa odobravanjem. Devojka se odmakla od prozora i otvorila vrata koja su vodila u dvorište kasarne.

Izašle su iz stražarske kućice. Sunce je zaslepilo Anu i paralisalo je na nekoliko sekundi; devojka je zastala i sačekala s pogledom ravnodušnog razumevanja. Krenule su prema centralnoj zgradi. Vojnici su u prolazu prelazili očima preko njih i odmah odvrćali pogled. Ana je imala utisak da proveravaju da li je majka ili baka pozvana u komandu ne bi li saznala detalje

o smrti nekog od njih; njeno namučeno, tužno lice odgovaralo je toj ulozi.

Ušle su u zgradu, prošle kratkim hodnikom. Devojka se zaustavila na pragu prazne sobe, pokretom glave pokazala na dve stolice i sto. Ana je spustila tašnu na sto i sela na jednu stolicu. Devojka je klimnula glavom, povukla se u hodnik i zatvorila za sobom vrata.

Starica je sedela nepomično. Sivi zidovi su upijali trake svetla filtrirane kroz žaluzine, ustajali vazduh nije pržio kao napolju, moglo se slobodnije disati. Iz dvorišta su dopirali pri-gušeni uzvici momaka koji su igrali fudbal, o prozorska okna odbijale su se muve koje nisu prestajale da zuje.

Posle nekoliko minuta vrata su se otvorila i u prostoriju je ušao tridesetogodišnji oficir s kapetanskim epoletama. Bio je srednje visine, imao je usko lice i kratku crnu kosu, a njegove inteligentne oči ravnodušno su gledale kroz okrugli metalni okvir naočara. Spustio je na sto ohlađenu flašu vode i čašu.

„Danke“, kazala je Ana i ispravila se: „Thank you.“

Oficir je klimnuo glavom.

„Imate pola sata“, rekao je na nemačkom.

Okrenuo se i izašao iz sobe. Dohvatila je flašu, sipala punu čašu vode i ispila je velikim gutljajima, gotovo se ugušivši. Hladni potok joj je ispunio telo, stigao do glave; polako je nestao osećaj gušenja. Ponovo je napunila ispražnjenu čašu.

Kada ju je prinela ustima, vrata su se otvorila i u prostoriju je ušla devojka u pantalonama od grubog platna i majici boje peska. Imala je dvadeset dve godine, ali je zbog nežnih crta lica izgleda mlađe, što je bilo u neobičnom kontrastu s njenim očima, koje su pak delovale staro. Sela je na stolicu s druge strane stola i gledala je upitno, bez naročitog zanimanja. Ana ju je posmatrala sa ustima nesvesno otvorenim od zaprepašćenja. Te crte su joj bile odavno poznate, imala je utisak kao da gleda u ogledalo, samo iz drugog doba. Devojičino lice poprimilo je mrzovoljnu grimasu.

„Slušam, o čemu je reč?“, upitala je smirenim glasom, na engleskom.

Ana je odložila punu čašu, nekoliko trenutaka je tražila reči.

„Zovem se Ana Štajnhof. Mogu li ti se obratiti po imenu? Znaš li nemački?“

U glasu joj se očitavala nada da će se bolje sporazumeti na maternjem jeziku. Devojka nije reagovala, čekala je ravnodušnog pogleda.

Razdvajao ih je ponor, pedeset godina, otuđenost, drugi ratovi; kakvu je uopšte imala šansu da dopre do ove daleke devojke? Nije pokazivala razočaranje, nastavila je da govori na engleskom:

„Tražila sam tvoju majku. Pronašao te je advokat mog sina.“

Nastala je tišina. Devojka je oklevala, pogledala je Anu pravo u oči i upitala na nemačkom:

„Zašto?“

Ana je pokušala da se osmehne, ali pojavila se samo grimasa teskobe:

„Ti si Edita, zar ne?“

Devojka je stisnula usne, nije odgovarala.

„Volfgang, moj sin... upoznao je tvoju majku. Za vreme rata“, govorila je dalje, tražeći reči, kao da je nemački iznenada postao užasno težak jezik.

Editin pogled je postao neprijateljski, upozoravao ju je da ne poteže tu temu.

Ana je duboko udahнула i kazala sa svom hrabrošću i nadom s kojom je tu došla:

„Pre tri meseca Volfgang je uhapšen, neko ga je prepoznao.“

Pokolebala se pa je začutila. Edita je neko vreme sedela nepomično, a onda je napravila pokret kao da će ustati. Zaustavio ju je Anin glas, tiši i ispunjen bolom.

„Volfgang se borio na frontu, s Rusima, kao i njegov otac. Advokat kaže da ga može spasti... zaštititi jedino tvoja majka Eliza.“

Dohvatila je tašnu, izvadila iz nje crnobelu fotografiju i spustila je na sto. Devojka je, savlađujući uzbuđenje, gledala iznureno, oteklo lice pedesetogodišnjeg muškarca.

„Moj sin“, tiho je rekla Ana. „Nije se oporavio, predao se alkoholu. Ne verujem da je bio u stanju da ikoga povredi.“

Zastala je, nemoćno se osvrnula oko sebe, kao da bi joj sivi zidovi prostorije mogli doturiti potrebne reči.

„Nije mu ostalo još mnogo od života. Nemam nikoga, muž mi je poginuo... Zatvor će ubiti Volkfanga, i to što nema alkohola će ga ubiti...“

Ponovo je utihnula; čeznula je da svaka njena reč nađe svoj put do slušateljkinog uma.

„Gde je tvoja majka? Znaš li njenu i Volkfangovu priču? On kaže: nađi Elizu! Samo to.“

U iznenadnom naletu hrabrosti nagnula se i uhvatila devojku za ruku oslonjenu o sto.

„Bila si u ratu, videla si taj košmar... Šta se dešava ljudima. Ako ima nade, majka ti je ispričala, molim te... Dođi u Nemačku, daj izjavu, preklinjem te!“

Edita je odlučnim pokretom izvukla ruku. Ustala je, lice joj je pobledelo, gledala je Anu obuzdavajući bes i gađenje. Izgledalo je kao da će reći nešto osorno ili da će početi da vrišti. Savladala se, okrenula i izašla iz sobe.

Ana se skamenila, zatim je, sa očima punim suza, potonula u naslon stolice. Sedela je nepomično, osećala kako polako nestaje nada, prolazi napetost... Uzalud je dolazila ovamo, besmisleno je verovala da će uspeti da pobudi saosećanje.

Vrata su se otvorila, ušao je onaj isti oficir i stao sa suprotne strane stola. Bacio je pogled na fotografiju, a potom pogledao Anu.

„Šta još možemo da uradimo za vas?“

Odmahnula je glavom, trudila se da joj glas zvuči zahvalno.

„Hvala“, kazala je. „Dobro je što ste pobedili u svom ratu.“

Oficir je pokretom ruke pokazao ka vratima.

„Vojnik će vas ispratiti do kapije. Doviđenja.“

Ana dohvati tašnu, izvadi iz nje vizitkartu hotela u Jerusallimu i spusti je na sto.

„Pokazaćete ovo Editi? Tamo sam odsela. Molim vas.“

Uradila je to bez razmišljanja. Učinilo joj se da je primetila tračak razumevanja u devojčinim očima kada je govorila o muževljevoj smrti i bolesti sina. Ovaj narod, kao nijedan drugi, razumeo je šta znači usamljenost nakon gubitka bližnjih.

Oficir nije ni dotakao vizitkartu, okrenuo se i stao kraj otvorenih vrata. Ana je ustala, klimnula glavom i izašla iz prostorije.

* * *

Veliki sunčev disk spuštao se na dalekom horizontu. Dine su plamtele crvenom svetlošću, izdužene plave senke pružale su se po putu obećavajući olakšanje u svežini noći. Ševrolet se kretao prema sve tamnijem nebu na istoku, poskakivao je po rupama i brektao od napora na prilazima.

Palestinski vozač je pevušio pesmu sa radija, novu beskrajnu ljubavnu tužbalicu. Tako pevušeći povremeno je zvirkao u retrovizor i saosećajno osmatrao Anino tužno, zatvoreno lice. Dašak vetra kroz odškrinuti prozor poigravao se njenom srebrnom kosom, dugačke brazde bora oko očiju i usana u crvenom sumraku davale su njenom nežnom licu izraz rezbarije čiji se tvorac trudio da iskaže lepotu i patnju. Iza brda im je u susret dolazio veliki kamion vukući široku prikolicu; sirenom je najavio da mu je potrebna cela širina puta. Palestinac je zakočio i spustio se na peščanu ivicu. Kamion je prošao pored njih, na prikolici je bio spaljen, uništen tenk. Brujanje teškog motora i smrad izduvnih gasova ispunili su kabinu ševroleta. Vozač je prestao da pevuši, pratio je pogledom kamion i njegov teret; zavrteo je glavom i tužno uzdahnuo.

„Ljudi su glupi, strašno glupi“, rekao je na engleskom, gledajući u retrovizor. „Još gore, loši su kao životinje, mnogo loši.“

Ana nije reagovala na te reči. Njemu se pokvarilo raspoloženje, isključio je radio. Mumlajući nešto nerazumljivo, izvadio je flašu iz kasete i popio nekoliko gutljaja vode.

„Alah je jedan“, konstatovao je i pokazao na svoje oči.
„Sve vidi.“

Ana je okrenula glavu od prozora i pogledala ga. Primetio je njen pogled i ozbiljno zaklimao glavom.

„I svačiji bol vidi. I Arapa i Izraelaca.“

2

Jutarnje sunce nije dopiralo do uske uličice koja se prastarim zidinama drevnih kuća uspinjala do vrha brda. Bršljanom pokriveni plotovi od peščara, koji su ostavljali tek maleno parče čistog neba, po ceo dan su nudili spasonosnu hladovinu. Uski prozori bili su dodatno zaštićeni žaluzinama.

Na kraju ulice, na malom trgu obraslom platanima, dva muškarca u radnim kombinezonima popunjavala su cementom rupe od metaka u zidu koji se naslanjao na hotelske stepenice. Izgoreli prozori susedne kuće svedočili su o nedavno završenoj borbi. Na kući se ništa nije radilo, očigledno je cela porodica ili poginula, ili pobjegla. Nasred trga, iza bedema od vreća sa peskom, izvirivala je dugačka cev automatske puške. Tri vojnika su sedela na vrećama, pušila i dokono razgovarala.

Iz šarolike gomile prolaznika izdvajali su se mladi muškarci i žene u uniformama, s puškama prebačenim preko ramena tako da se u slučaju nužde mogu smesta upotrebiti. U njihovim pokretima i očima ogledao se umor, ali i ponos zbog pobjede, kao i izazov upućen celom svetu. Bili su branioci mlade države, po cenu bolnih gubitaka dokazali su hrabrost i pravo na postojanje. Arapi koji su prolazili pored njih skretali su pogled ili obarali glavu.

Zvuci ulice prodirali su kroz žaluzine u unutrašnjost omale ne hotelske sobe, mešali se sa zvukom crkvenih zvona i udaljenim dozivanjem mujezina sa minareta. Ana je sedela na krevetu s telefonskom slušalicom pritisnutom na uvo i razgovarala, trudeći se iz petnih žila da ne zaplače.

„Preklinjem te, nemoj se predavati! Izdrži!“

Odgovor se izgubio u talasu šumova i pucketanja, a zatim je glas telefonistkinje iz centrale upitao na engleskom s jakim akcentom:

„Razgovor završen?“

Ana je skočila iz kreveta i energičnim pokretima nadlanica obrisala oči.

„Halo, halo... Razgovaramo! Ne, nisam završila, zašto nas prekidate? Halo, Wolfgang... Čuješ li me? Halo!“

Nastala je gluva tišina, pojačana ehom prekinute veze. Ražočarana Ana baci slušalicu nazad na telefonski aparat. U okruglom ogledalu na zidu videla je lice iskrivljeno od bola i straha.

Starost i nemoć su je pogađale, ispunile su joj srce teskobom. Nekoliko puta je duboko udahnula obuzdavajući talas panike. Ne može ostati na ovom mestu, poludeće.

Prišla je ormaru, izvukla odatle kofer i nervozno počela da ubacuje u njega odeću. U prošlosti je nekoliko puta bila prisiljena da beži iz bombardovanih gradova, i kasnije, četrdeset pete, od najezde Crvene armije usred strašne zime. Ali tada je delila sudbinu sa hiljadama ljudi. Nikada ranije se nije osećala tako usamljeno kao u ovom trenutku.

* * *

Mladi recepcioner je bio obučen u široku šarenu majicu i pantalone uniforme, na slepoočnicama je imao dugačke lokne, a vrh glave mu je bio pokriven kipom. Iza pulta je virio karabin. Očigledno je znao kojim povodom je Ana došla, iako je za dva dana s njom razmenio svega nekoliko neophodnih reči, koje

je izgovorio na nemačkom s naglašenom ljubaznošću. Sada se okrenuo, dohvatio s police veliki sivi koverat i spustio ga na pult.

Ana je iznenađeno gledala u koverat kroz stakla naočara za sunce, koje su joj skrivale od plača naduvene oči. Videla je ime i prezime, ali nije uspevala da shvati kakve to veze ima s njom. Najzad je došla k sebi i shvatila da je ime ispisano na kovertu njeno.

Nesigurno je uzela i otvorila koverat. Ukazao se debeli rukopis, dok je slobodan list papira ispao na pod. Ana ga je podigla i poluglasno pročitala rukom ispisano pismo na nemačkom:

Ne znam da li postupam ispravno dajući vam ovaj dnevnik. Pomislila sam ipak da tako neću naškoditi svojoj majci. Došli ste uprkos svesti da ovde nećete dobiti ništa. Niste odgovorni za postupke svoga sina. Molim vas da mi se više ne obraćate. Kad pročitate dnevnik, molim da ga ostavite na recepciji.

Završila je čitanje i nastavila da gleda u uredno ispisane redove. Nije pogrešila u pogledu Editinog saosećanja, uprkos rezervisanom držanju. Obuzelo ju je osećanje zahvalnosti, čeznula je da se još jednom sretne s devojkom. Osetila je da je recepcioner gleda i podigla je glavu. Primetila je zanimanje i nenaklonost u njegovim očima.

„Ostala bih još nekoliko dana“, rekla je smirenim glasom. „Da li je moja soba slobodna?“

Recepcioner je u prvi mah bio spreman da odgovori kako jeste, ali usled osećanja dužnosti i nedostatka saosećanja sa klijentkinjom posegnuo je za knjigom gostiju i počeo detaljnu proveru rezervacija.

„Da li možda znate broj telefona žene koja je ostavila koverat?“, upitala je Ana. „Ili adresu?“

Nije reagovao na njene reči, mada je čuo i razumeo pitanje, već je i dalje povlačio prstom po ispisanim stranicama. Ana je spustila dlan na rastvorenu stranicu knjige. Recepcioner ju je iznenađeno pogledao.

„Rekli su vam da sam majka ratnog zločinca.“ Ana je skinula naočare i odlučno ga pogledala u oči. „To nije istina. Moj sin nikoga nije povredio. Bio je vojnik, isto kao i vi. Dokazaću to.“

Gledali su se preko pulta. Recepcioner nije reagovao na njene reči, ćutao je i čekao. Ana je sklonila ruku.

„Možete ostati do nedelje“, rekao je na engleskom.

„Hvala.“

Ugurala je rukopis i pismo u koverat. Sagnula se, podigla svoj kofer i pošla prema stepenicama. Nije očekivala da joj recepcioner ponudi pomoć. Tako je bilo i prvog dana, zbog čega ga je neko opomenuo pred njom; verovatno jedan od službenika iz opštine, gde je Ana svratila da traži dozvolu za posetu kasarni.

Na prvom odmorištu od uzbuđenja joj je ponestalo snage. Nemoćno je sela na stepenik, talas vrućine joj je oduzimao dah, oblivena znojem borila se sa zebnjom. Nije više bila u stanju da čeka, izvukla je požutele listove iz koverta i izvadila naočare iz džepa žaketa.

Dugo je zurila u prve rečenice ispisane sitnim slovima na francuskom. Srećom, učila je francuski u Landshutu, u školi zajednice sestara uršulinki, ali ipak je morala da se napreže kako bi razumela sve što je napisano. Do njenih ušiju dopirali su sve bliži koraci i veseli glasovi.

Niz stepenice je užurbano silazio mladi par. Ana ih je videla prethodne večeri u hotelskom restoranu; bili su u uniformi, sedeli su za stolom u uglu sale i tiho razgovarali držeći se za ruke. Delovali su izgubljeno i stidljivo. Pomislila je da su iskoristili rat za tajni sastanak, i da će im to biti prva zajednička noć, bez znanja porodice. A sada su se pojavili na stepeništu nasmejani, odvažni i ispunjeni ljubavlju. Usporili su kad su ugledali staru ženu kako sedi na odmorištu, klimnuli glavom, oprezno je zaobišli i požurili. Njihovi glasovi su zazvonili u foajeu, kada su pozdravili recepcionera, potom su se stopili sa uličnim žagorom.

Ana se ponovo nagnula nad rukopisom. Zadržavajući dah, poluglasno je išćitala prvu rečenicu, zatim sledeću u tišini.

3

Monte Karlo, 20. april 1939.

Purpurni zidovi i tepisi u velikoj dvorani podižu temperaturu u krvi, zelena čoja simulira skromnost, elegantna odela prikrivaju uzbuđenje i strepnju. Nesmotreno ulazimo u stomak zveri, puštamo je da isisa iz nas ljudskost, nahrani se našom nadom, našom pohlepom i očajanjem.

Odlično se osećam ovde. Laganim korakom prolazim pored stolova za poker, bakaru i blekdžek, polako kružim oko ruleta. Pogledi muškaraca prelaze preko mojih grudi, ispod stomaka i zadnjice. Ne nosim veš, svakim pokretom obećavam zadovoljstvo i zaborav. Oprezna sam, imam poverenje u svoju intuiciju, izabraću bez greške onog ko će ispuniti moja očekivanja.

Neće biti mlad; pre pedesetogodišnjak koji je došao ovamo iz dosade ili razočaranja. Vratit će se kući i ženi kad oseti još veću prazninu. Ali prvo će sresti mene. Mora biti bogat kako bi mogao da priušti sebi prelepu devojkicu, ali ja ću mu staviti do znanja da ovde nije reč o novcu. Nisam na prodaju, može me samo osvojiti.

Vidim Karla, elegantan je i zgodan, usredsređeno čeka kraj stola za blekdžek, pretvara se da ga interesuje igra, stavlja male

uloge. Ima poverenja u mene, zna da nikad ne grešim. Moj lov će verovatno potrajati. Ne prekratko, jer me nije lako osvojiti; i ne predugo, pošto muškarci ne smeju shvatiti moje namere. Nisam jedina žena koja se izdržava zahvaljujući njihovim nagovima za posedovanjem i zadovoljstvom. Ali sam posebna, svaki moj pokret, uzdah i pogled govore da sam stvorena za ljubav.

* * *

Karl i ja već tri godine vodimo lagodan mada opasan život, koji je započeo mojom greškom. Nakon što sam pobešla od muža, proputovala sam celu Evropu u nadi da ću zavarati trag policiji i izbeći hapšenje. Jednoga dana, bez novca, umorna i očajna ušla sam u kazino u Monte Karlu. Želela sam da upoznam muškarca koji će voditi brigu o meni nekoliko dana; nisam imala iskustva i tako sam naletela na Karla.

Karl je Nemač; njegovog oca su otrovali gasom dok se borio u Francuskoj, a majka mu je umrla nekoliko godina kasnije. Odrastao je kod dede, koji se pridružio jurišnim odredima SA i poginuo u takozvanoj „Noći dugih noževa“. Karl se plašio da bi mogao doći u situaciju da odgovara za dedine zločine i zato je napustio Nemačku. U Londonu se o njemu brinula dvadeset godina starija bogata udovica. Naučila ga je kako da se ponaša prema ženama, šta one očekuju od muškarca. Saznao je da su žene mudre, da odlično razumeju svoju situaciju, da su im potrebna osećanja, i seks u razumnim granicama, nema svrhe obmanjivati ih.

Kada je udovica umrla, a njena deca prisvojila nasledstvo, Karl je otputovao na Azurnu obalu. Pet godina se u luksuznim hotelima i kockarnicama upoznao sa usamljenim starijim damama, koje, u skladu sa udovinim podučavanjem, nisu imale iluzija u pogledu njegovih osećanja. Proveo bi s njima po nekoliko meseci, ponekad i celu godinu, zatim odlazio dalje pre nego što bi porodica uspeła da preduzme korake za spasavanje

imetka. Nikada nije pokušao da stekne bogatstvo, zadovoljavao se skupim poklonima i novčanim iznosima dovoljnim za lagodan život; ta strategija mu je omogućavala da izbegne nevolje. Međutim, imao je ambicije da obezbedi sebi budućnost, znao je da će doći dan kada će morati da se povuče. I tada je upoznao mene.

Zbog nedostatka iskustva videla sam u Karlu bezvoljnog bogataškog sina. On je odmah uvideo moj talenat i odlučio da me uzme pod svoje. Iste večeri smo postali ljubavnici i on mi je predložio da se udružimo u poslu. Greška je dovela do toga da shvatim kako bez zaštite nemam šanse za opstanak – pristala sam. Posle toga sam mislila da će našu vezu učvrstiti osećanja, bila sam spremna na to. Karl se, međutim, pobrinuo za to da nas emocije ne spreče da delamo hladno i precizno. Pred njegovim budnim pogledom pretvorila sam se u pravog lovca.

Govorila sam francuski onako kako sam ga naučila u školi; Karl me je naterao da savladam jezik do savršenstva, odbijao je da razgovaramo na nemačkom, iako mi je to bilo lakše. Kupio je lažni pasoš, postala sam njegova supruga i francuska državljanka. Kasnije mi je rekao kako se užasno plaši da će ga prepoznati i vratiti u Nemačku, gde će gotovo sigurno završiti u koncentracionom logoru.

Tri godine smo uspešno radili u Monaku – u Monte Karlu, u Kanu i Bijaricu. Išli smo na kratke izlete u Englesku, do kockarnica u Birmingemu, i do Sen Vensana u Italiji. Da bismo izbegli zanimanje hotelskog osoblja i obezbeđenja u kockarnicama, nigde se nismo zadržavali duže od nedelju dana. I pored toga oboje smo osećali da se atmosfera oko nas zgušnjava.

Karl je nekoliko puta morao da se javlja u policijsku stanicu, da objašnjava izvore naših prihoda i svrhu poseta banjama. Ponavljao je priču o nasledstvu koje mu je ostavio bogati stric, ali policajci su ga slušali sa sve većom podozrivošću.

Pre nekoliko dana vodili smo ozbiljan razgovor o situaciji u kojoj se nalazimo. Do tada ga nisam pitala za finansijsko

stanje, a on je cenio moju diskreciju. Te večeri sam kazala kako maštam o odmoru i promeni. Karl je takođe bio umoran od svega, a osim toga brinula ga je činjenica da nas ne kažnjavaju. Priznao je da imamo dosta novca odvojenog sa strane da bismo mogli kupiti kuću i nekoliko godina bezbrižno živeti. Za to vreme možemo razmisliti o bezbednom načinu života. Razmišljao je o severnoj Africi, o jednoj od tamošnjih francuskih kolonija, gde bi bilo jednostavno započeti posao, a policija bi zažmurila na izvore novca. Dopala mi se ta vizija, bila sam mu zahvalna; proveli smo noć u zanosu, kao i uvek pred moj lov.

Ovo veče u Monte Karlu nam je poslednje, još jednom ću pokazati svoj talenat, izabraću bogatu žrtvu, a onda ćemo nestati odavde. Već vidim svoju metu: sedi za stolom kod ruleta, ima oko šezdeset godina, svaki njegov pokret odaje dosadu – nezainteresovanost za novac i pustoš u osećanjima; kladi se bezvoljno, ravnodušan je i prema pobedi i prema porazu. Posmatram ga preko ramena igrača sa suprotne strane stola. Ne grešim, minut kasnije on podiže glavu i pogledi nam se sreću. U njegovim očima vidim laku zbunjenost, skreće pogled i pretvara se da je usredsređen na igru. To je značajno, ne gubim vreme na samouverene pohotljivce; moja lepota mora da obeshrabri, da izazove osećanje izgubljenosti, da oslabi budnost i inteligenciju.

Stojim na istom mestu nekoliko minuta, uzvraćam osmehom na njegove krišom upućene poglede. Napokon se okrećem i odlazim do bara. Dok naručujem martini, on stoji iza mene i kaže tonom koji jedva prikriva stid:

„Osvojio sam malo nepotrebnog novca. Da li biste pristali da ga zajedno potrošimo?“

Okrećem se sa iznenađenim osmehom, bez reči lako klimnem glavom i pažljivo ga posmatram. Primećujem pomalo uvelu kožu na obrazima i vratu; ofarbana kosa je delom perika.

„Ne treba mi novac“, kažem kratko niskim, izmenjenim glasom.

On dobija malo na hrabrosti.

„Nisam to mislio, molim vas da mi oprostite“, brzo odgovara.

„A šta to?“, pitam bestidnim tonom.

„Ako sam vas uvredio...“, počinje, spreman da se izvini i ode.

„Niste me uvredili, već zainteresovali. Zovem se Eliza.“

Pružam mu ruku. Njegova mala šaka je znojava, nespretno stiska moje prste, zatim ih prinosi do usana. Osećam meki poljubac, vidim lepe oči.

„Horas“, predstavlja se.

Nijedno od nas ne otkriva prezime, anonimnost je deo nepisanog dogovora. On ne shvata da će njegovo prezime ubrzo postati ulog u mojoj igri.

„Dosađujem se isto kao i ti“, kažem sa tužnim osmehom. Zamišljeno tražim reči koje sam izgovorila mnogo puta, mnogim muškarcima. „Gužva me razdražuje. Ovde nisam videla nijedno ljudsko lice osim tvog. Hajde da izgubimo tvoj dobitak i sakrijemo se od ljudi.“

Oči mu blistaju, ganut je i oduševljen, kao i svi pre njega. Na mene ne utiče njegova muška lepota, već, ne biste verovali, osećajnost i dubina.

„Šta bi igrala?“, pita obuzdavajući uzbuđenje.

Za trenutak se zapitam.

„Kocku“, najzad kažem ubedljivo.

Uvek s njima igram kocku. Sedenje pored ruleta ili za stolom za kartanje ne daje toliko mogućnosti za ispoljavanje. Bacanje kockica, naginjanje nad stolom, izvijanje tela, izlivi radosti ili lažne tuge, cela predstava, kojoj se posvećujem sa entuzijazmom, čini da se moj partner oslobađa i poslednjeg tračka sumnje. Tako se zabavlja žena slobodna i bezbrižna, bez trunke proračuna.

Karl stoji pored stola, kao i obično divi se i nagrađuje moj nastup aplauzom. Aplaudiraju svi muškarci, ima ih sve više, neki žele da se upoznaju sa mnom, nude mi da igramo zajedno. Ja ostajem lojalna Horasu, posle svake pobede ili poraza

približavam se njegovom boku, stiskam mu ruku, smejem se ili izigravam tugu. On hvata uporne poglede mojih gledalaca, ponosan je. Takva žena je oličenje snage.

Na kraju mi igra postaje dosadna. Imam sreće, uspela sam da povećam Horasov dobitak. Predlaže mi da uzmem ono što sam osvojila, ali ja to ljubazno odbijam.

„Gde si odseo?“, pitam, gledajući ga pravo u oči.

„U hotelu *Ermitaž*.“

Zabavlja me pomisao na to da će se njegova pustolovina odigrati u hotelu koji se zove Isposnica. Nekada su veliki grešnici postajali isposnici, a on će takođe biti kažnjen za greh bračnog neverstva. Osim toga, u *Ermitažu* sam doživela veliku traumu i bila sam ponosna na to što sam uspela da se obuzdam pri pogledu na krv i smrt.

Vidim da Horas počinje da se zabavlja. U tim godinama lako se pravi kompromis s mladom ženom. Nežno ga uzimam za ruku, gledam ga u oči.

„Ne moramo biti ljubavnici... Ne odmah“, kažem blago. „Ne podnosim mlade entuzijaste. Zreo muškarac uvek pogodi šta mi je potrebno.“

„Neobična si, Eliza“, govori prigušenim glasom.

„Hajde da se prošetamo, noć je lepa, pričaj mi o sebi“, predlažem. „Ako je ovo početak prijateljstva, moramo se bolje upoznati.“

Ne osećam ni najmanje prebacivanje, ne dvoumim se. Otkad znam za sebe iskorišćavali su me i tretirali kao predmet.

* * *

Iskorišćavala me je majka, koja je mislila isključivo na sebe i svoje ljubavnike, a kada su vreme, alkohol i morfijum počeli da joj kvare lepotu, nije se ustručavala da me koristi kao mamac, da me potura muškarcima kao nagradu za njihovu spremnost da nastave ljubavnu vezu s njom. Petnaestogodišnja devojčica s

nagoveštenom lepotom postala je omiljeni plen među oficirima i umetnicima.

Iskorišćavao me je otac, pukovnik, koji je svojim zaslugama u ratu obezbedio sebi mesto među političkom i poslovnom elitom. Zauzet karijerom u parlamentu, uvek neuspešan u borbi za vlast, oženjen ženom koja je slučajno zatrudnela s njim, razočaran, stalno je krivio druge za svoje neuspehe, iskaljivao je na meni bes i nezadovoljstvo. Saznao je za ljubavnike kojima me je podmetala majka, pa je jednog dana izjavio da moram zadovoljiti i njega. Spaslo me je njegovo hapšenje baš te noći, jer je bio umešan u skandal sa korupcijom. Narednih pet godina proveo je u dobro čuvanom zatvoru. Ni majka ni ja ga nikada tamo nismo posetile.

Gubitak imovine i društvenog statusa slomio je majku, a alkohol i morfijum su dovršili posao. Godinu dana kasnije doživela je moždani udar koji joj je paralizovao polovinu tela. Nikada neću zaboraviti njen užareni pogled dok su je bolnička kola odvozila kući njenih roditelja. Mrzela me je zbog lepote, zbog mojih šesnaest godina i celog života koji je bio preda mnom, a molila je za oprostaj.

Ostala sam sama, naša kuća je prodana na licitaciji. O meni se brinuo majčin brat, miran i usamljen čovek, prikriveni homoseksualac. Napustila sam školu, gde sam posle očevog hapšenja postala predmet podsmeha i uznemiravanja, tri godine sam radila u ujakovoj špediterskoj kompaniji, naučila sam trgovinu i nemački jezik, a onda sam se udala.

Bio je petnaest godina stariji od mene, prethodno je već bio oženjen zbog novca, koji je izgubio u vreme Velike depresije. Razočaran, stalno je podbadao ženu, krivio je za greške. Mrzeli su se i na kraju je ženu odnela tuberkuloza. Prelepa devetnaestogodišnja devojka bila je nagrada za izgubljene godine.

Prve bračne noći saznala sam da moj muž doživljava ispu-njenje onda kad zadaje bol. Izdržala sam celu godinu, sve do dana kada me je prebio tako žestoko da nekoliko sati nisam

mogla da ustanem. Snaga mi se povratila usred noći, pa sam iz kredenca sa alatom uzela čekić, otišla u spavaću sobu i njime udarila usnulog muža u slepoočnicu. Uradila sam to iz sve snage te nisam ni proverila da li sam ga ubila. Spakovala sam mali kofer, uzela novac i nakit iz sefa, i pošla na put. Što dalje od kuće, od Varšave, od Poljske.

* * *

Idem pored Horasa blistavo osvetljenim ulicama. Letnja je noć, toplota izbija iz zidova kuća od peščanika, trotoara i asfalta. Ulicama prolaze limuzine s prozorima zaklonjenim zavesama i kabrioleti puni razdraganih putnika. Mimoilazimo mlade parove, grupe pijanih muškaraca s prostitutkama, penzionere koji šetaju jer ne mogu da spavaju.

Horas priča o sebi. Slušam ga nehajno, klimam glavom i pravim odgovarajuće izraze lica. Slušala sam tu priču mnogo puta, i sama bih je mogla ispričati. On je švajcarski biznismen, trguje mahagonijem, slonovačom i dijamantima. Izgubio je volju za životom, teško se nosi sa ružnim starenjem svoje žene, ne razume svoje troje dece koja se glože oko njegovog novca i samo čekaju da napusti ovaj svet. Nema prijatelja, odnosi s poznanicima odišu izveštačenošću i koristoljubljem. Pored žene kao što sam ja započeo bi novi život. Uzvraćam mu jednom od sopstvenih priča. Biram dramu devojke čiji su roditelji poginuli na *Titaniku*. Srećom, nasledila sam od njih imetak tako da sam obezbeđena. Mladi muškarci me ne zanimaju, to su gnjavatori koji ništa nisu doživeli ili su pak lovci na miraz.

Dok govorim, ne skidam pogled s meseca koji visi na nebu iznad mora. Povremeno bleđi savladan fenjerima, ili nestaje iza zidova zgrada. Promiče između grana platana, čempresa i palmi, da bi se ponovo izdigao u punom sjaju na modrom nebu, praćen milijardama vernih zvezda.

Imamo tajni sporazum, mesec i ja. Još davno, kada sam imala petnaest godina, krila sam se od majke i njenog ljubavnika na tavanu kuće. Gledajući u mesec i nebo puno zvezda, molila sam se žarko da me neko odvede od kuće. Niko nije došao, pronašli su me i morala sam zadovoljiti apetit sledećeg muškarca. Potiskujući bol i gađenje, pritisnuta teškim znojnim telom, i dalje sam kroz prozor videla mesečevo lice. Tada mi je obećao da će čekati dok se moj košmar ne završi. Prošlo je pet dugih godina. Kada sam gledala kako se polako penje po modrom nebeskom pokrivaču, strah i usamljenost su nestajali.

I na kraju je došlo veče u kom sam se pomoću čekića oslobodila svoga muža. Mesec je održao reč, pratio me je kao budni, srebrni čuvar, jasno je osvetljavao sporedne uličice, sproveo me do stanice i ostao na nebu do jutra, kada sam se ukrcala u prvi voz za Pariz.

Naučila sam puteve moga prijatelja. Znam kada će se pojaviti, kog dana u mesecu i u kom delu neba. Vidim ga čak i preko dana, kada na njega niko ne obraća pažnju. Ne radim u noćima bez meseca. Karl zna moje slabosti, u šali me naziva Mesečevom Damom.

Horas je dirnut sudbinom sirotice čiji su se roditelji utopili zajedno s *Titanikom* u ledenom okeanu. Stigli smo do raskošnog *Ermitaža*, izgrađenog u stilu secesije. Hotel koji se uzdizao usred pustare pre nekoliko godina bi me pogodio sjajem svog luksuza, a sada se ovde osećam lako. Ne dopadaju mi se jedino pogledi recepcionera koji me se sećaju od prethodnog boravka. Gledam ih prkosno, bez reči govorim da ukoliko se usude da me uznemire, moj prijatelj će izdejstvovati da dobi-ju otkaz. Razumeju i odvrćaju pogled, diskretno ispoljavaju neprijateljstvo i prezir.

Horas ne obraća pažnju na hotelsko osoblje, uzima ključ od apartmana, naručuje šampanjac i ostrige. Vozimo se liftom na drugi sprat, liftboj se čutke klanja i uzima napojnicu. On me se

takođe seća. Izlazimo iz lifta. Kroz ogromni stakleni krov vidim pun mesec i rojeve zvezda. Pokazujem Horasu nebo, privijam se uz njegovu ruku, romantična sam i utonula u sanjarenje.

Prethodnog puta krov je bio osvetljen munjama, a potoci kiše bučno su udarali po staklu. Moj tadašnji partner rekao je da ćemo voditi ljubav pored otvorenih prozora; on će biti kao Zevs koji dolazi na krilima oluje. Bio je grčki milioner iz Sje-dinjenih Država, mali, smešni debeli čovečuljak u šezdesetim. Njegov šarm me je naterao da načinim izuzetak i pođem s njim u krevet. Onda je on, pre nego što sam mogla da pređem na drugi deo plana, u kupatilu pucao sebi u usta. Od policijskog komesara saznala sam da je moj Grk bankrotirao zbog investiranja u Kinu nakon japanske invazije. Komesar nije bio siguran da li treba da mi izjavi saučešće ili da me optuži za izazivanje samoubistva. Njegove sumnje raspršio je Karl, tako što mu je ponudio tri hiljade franaka.

Ulazim sa Horasom u apartman. Bacam na pod zečje krzno koje predstavlja imitaciju leopardovog, obilazim veliki krevet s baldahinom, izlazim kroz otvorena vrata na terasu. Odatle se pruža predivan pogled na stepenasta svetla Monte Karla i more osvetljeno jarkom mesečinom. Veliki magnet koji privlači bogataše iz celog sveta; kao i varalice poput mene i Karla, koji sanjaju da se izbave iz bede.

Horas staje pored mene, bojažljivo me grli. Okrećem se i ljubim ga u usta. Osećam kako drhti, pripijam se uz njegov isturen stomak, prelazim rukom po bedrima, hvatam kroz pantalone tvrdu izbočinu. On tiho ječi, potom zadržti i zaustavlja dah, štof pantalona i moja ruka su vlažni. Poštedela sam sebe valjanja po krevetu. Šapućem mu u uho da se ne brine, da je noć duga, da je pred nama još mnogo dana i noći. On je zahvalan, opušta se.

„Izvini, Eliza“, kaže sa zabrinutim smeškom. „Tako dugo nisam...“

Zatvaram mu usta šakom, uzimam ga za ruku i vodim u sobu. Raskopčavam patentni zatvarač sa strane, oslobađam se haljine, naga se protežem po krevetu. Začuje se kucanje na vratima.

„Izvolite“, kažem, navlačeći pokrivač.

Ulazi kelner u belom sakou, gura pred sobom kolica sa šampanjcem u kanti s ledom i tanjirom ostriga. Horas mu daje napojnicu i zatvara vrata; vidim da ne okreće ključ u bravi. Pružam ruke ka njemu.

„Skini se i dođi“, kažem osmehujući se.

Zarumeni se kao momčić pred prvu noć sa odraslom ženom. Nespretno skida smoking, kaiš i pantalone. Zabavlja me što oni uvek ostaju u gaćama i košulji; tako skrivaju otromboljeni stomak, koji je do tog trenutka bio stisnut kaišem ispod smokinga. Najzad se svukao i leže pored mene. Odmičem pokrivač, privijam svoje golo telo uz njegov bok, milujem mu dlakave grudi, igram se mlitavim udom. Horas leži nepomično, boji se i da diše normalno.

„Ništa ne moraš“, uveravam ga šapatom.

Okrećem mu glavu i ljubim ga u usta. Važno je da ne primeti kako se otvaraju vrata, da ne iskoči brzo iz kreveta. Snažno zadrhti kada škljocne i zasvetli blic. Preneražen sedi i uplašeno gleda zaslepljenim očima Karla, koji stoji nasred sobe s malim foto-aparatom i spokojno menja sijalicu u lampi blica.

„Šta je to?“, viče Horas. „Šta to, dođavola, radite?“

Krici i protestovanje uvek su isti, razlikuje se samo stepen vulgarnosti. Ne dolazi do fizičkog bunta, jer je Karl visok i snažne građe. Ustajem iz kreveta, polako se oblačim. Ne gledam u Horasa, osećam čak neku vrstu stida, ali ubrzo to osećanje prođe. Čujem Karlov glas.

„Zaveli ste moju ženu. Koliko mi je poznato, prevarili ste svoju. Predlažem da se nagodimo, ukoliko ne želite skandal.“

„Ucena? Eliza...“, Horasov glas se prekida.

Stajem pred ogledalo, vadim kozmetiku iz torbice, popravljam šminku. Vidim njegov odraz u ogledalu, sedi na krevetu

pognute glave. Trbuh mu visi preko prepona, ruke je sklopio na pogurenim prsima, kao žena koja zaklanja grudi.

Karl pali cigaretu i čutke čeka.

„Koliko tražite?“ , Horas napokon pita tihim glasom.

„Koliko vredi vaš mir?“ , odgovara mu pitanjem Karl.

Znam napamet kako idu te rečenice. To je najteži deo, pogoditi kakve su finansijske mogućnosti žrtve.

„Pet hiljada franaka“ , kaže Horas.

Glas ga izdaje, ponestaje mu samopouzdanja, sposobnosti rasuđivanja. Karl se smeje, zatim se okreće ka meni.

„Šta ti kažeš, ljubavi? Malo ceni tvoja osećanja.“

„To nije istina!“ , uzalud protestuje Horas.

Sad je red na mene, moram podeliti s Karlom ono što sam saznala.

„Ima trgovinsko preduzeće u Ženevi. Uvozi iz Afrike mahagoni, slonovaču i dijamante.“

„Dijamante“ , ponavlja kao odjek Karl.

Nastaje tišina.

„Četrdeset dve hiljade franaka“ , kaže s naporom u glasu Horas.

Polako mažem usne crvenim karminom. Neobična suma, prolazi mi kroz glavu. Karl klima glavom, seda na krevet i udara Horasa rukom po goljoj butini.

„Ne želimo da te uzrujavamo. Idemo zajedno do tvoje banke, pokazaćeš nam stanje na računu. Uplatićemo kao honorar mojoj ženi deset posto od toga.“

Horasov odgovor stiže brzo, u njemu se probudio duh biznismena.

„Pet posto.“

Uvek je tako; svi se uznemire kada počne cenkanje. Karl se ponovo smeje. Volim njegov duboki, iskreni smeh; ima neobično otporan nervni sistem, pored njega se osećam bezbedno. Završavam puderisanje lica, prolazim četkom kroz bujnu

kestenjastu kosu. Na mene je red da se uključim u igru. Prilazim, sedam pored Horasa, osmehujem se i ljubim ga u obraz.

„Ti si divan čovek“, kažem mekanim glasom. „Da nema Karla, volela bih da budem s tobom. Ne nerviraj se, sve će biti u redu.“

Horas me gleda. U njegovom pogledu nema neprijateljstva, samo uznemirenosti i još nečega što ne mogu da dokučim. Zabavlja se? Zatečena sam, upućujem Karlu pogled upozorenja. Oboje se pretvaramo da smo opušteni, a u stvari smo budni i usredsređeni. U svakom trenutku naša žrtva može reagovati nepredviđeno. Kao Grk, koji je pucao sebi u usta, ili ruski aristokrata emigrant, koji je dobio histerični napad i zavrištao tako glasno da je dozvao svu posluhu hotela *Vindzor* u Bijaricu.

Pre nego što je bilo ko od nas mogao išta reći, naglo se otvoriše vrata i unutra upadoše četiri policajca predvođeni meni već poznatim komesarom Diponom. On je mali mršavi čovek obučen u dugačak mantil, njegovo trouglasto lice zrači zadovoljstvom.

Ukočila sam se od straha, ali ubrzo dolazim k sebi. Ako u apartmanu nije bilo prisluškiča, ne mogu nas optužiti ni za šta, Horasova reč protiv naše. U savršeno falsifikovanim papirima ja sam Karlova žena, muž me je uhvatio u prevari.

„Dobro večer, gospodo“, kaže komesar sa ciničnim osmehom i okreće se ka Horasu. „Dobro došli u Monte Karlo, gospodine Bertrane. Kako se zabavljate u našem gradu? Preporučujem vam da se obučete, čeka nas put do komesarijata.“

Karl i ja gledamo u Horasa, pokušavamo da shvatimo. Četiri policajca čekaju spremni da upotrebe silu. Horas se saginje i bez reči počinje da oblači pantalone, ne pokušava da sakrije tamne fleke oko šlica. Komesar ih primećuje.

„Snažan utisak“, kaže ozbiljno.

Policajci se široko osmehuju. Horas se dalje oblači, ostavlja utisak isključenog i rezigniranog čoveka. Dipon se okreće ka nama.

„I vi ste, gospodo, takođe dobrodošli.“

Karl polako izvlači cigaretu iz zlatne tabakere, škljoca upaljačem i prekriva ga oblak dima.

„A zašto, ako mogu da pitam?“

„Možete“, odgovara Dipon. Izvadi iz džepa presavijeni dokument, širi ga i čita: „Nalog za hapšenje Karla i Elize Virion, u vezi sa optužbom za ucenjivanje i izvlačenje finansijske koristi. Uzgred, gospodinov francuski ima neobičan akcenat. Jeste li iz Švajcarske ili Belgije? Ili možda Nemač?“

„Ko je podneo tužbu?“, pita Karl, i dalje se držeći mirno.

„Sve će vam biti objašnjeno u policijskoj stanici“, odgovara komesar i sklanja dokument.

Trenutak je da i ja nešto kažem.

„Sigurno ne gospodin Horas, alijas Pol Bertran“, kažem ironično. „Poznajemo se tek dva sata.“

Komesar spremno klimnu glavom.

„Tako je. Gospodin Pol Bertran je blagajnik socijalističke partije iz Nanta. Kad je otišao, ispostavilo se da je iz partijske kase nestalo osamdeset četiri hiljade franaka. Po naređenju tužioca pratimo gospodina Bertrana, i zainteresovala nas je njegova poseta kazinu. Tom prilikom naš agent je odlučio da proveriti i identitet žene koja se pojavila pored gospodina blagajnika. Pokazalo se da se dobro poznajemo... jer već nekoliko puta ste izvodili svoju predstavu u Monte Karlu. Vaše ponašanje je budilo sumnju, ali nismo imali dovoljno dokaza. Zato smo pozvali telefonom policijske prefekture u Monaku i Bijaricu, vaša lepota i klasa nisu zahtevale dugačak opis. Uvek u društvu bogatih muškaraca, koji žurno odlaze nakon noći provedene s vama.“

„Brzi ste“, kaže Karl s prizvukom divljenja u glasu.

Dipon zahvaljuje lakim naklonom, posle čega pokazuje na vrata. Jedan policajac hvata uhapšenog podruku i vodi ga do izlaza. Hvatam poslednji Horasov pogled, on je istovremeno